

PRESSENS
FAGLIGE UTVALG

PFU-SAK NR. 036/17

KLAGER:	Initiativretten ved Norsk Presseforbunds (NPs) kst. generalsekretær Nils Øy
ADRESSE:	Rådhusgata 17
PUBLIKASJON:	Verdens Gang (papir og nett)
PUBLISERINGSDATO:	05.01.2016 (nett, 06.01.2016 (papir)
STOFFOMRÅDE:	Helse/skole/justis
SJANGER:	Nyhetsartikler
SØKERSTIKKORD:	Omtale av barn
REGISTRERT:	07.02.2017: Søknad om klagefrist kan fravikes 17.02.2017: PFU vedtok at klagefrist fravikes 18.02. 2017: Klage mottatt 20.02.2017: Igangsettelse av klagen
BEHANDLET I PFU:	18.04.2017
BEHANDLINGSTID:	60 dager
KLAGEGRUPPE:	Initiativretten
PFU-KONKLUSJON:	
HENVISNING VVPL.:	4.8
OMTALE/ANONYM.:	
MERKNADER:	Følgende klagesaker omhandler samme sakskompleks og behandles hver for seg i samme møte: * Initiativretten mot ni medier: Aftenposten (028/17), Budstikka (029/17), Dagbladet (030/17), Dagsavisen (031/17), NRK (032/17), NTB (033/17), TV 2 (034A/17), Valdres (035/17) og Verdens Gang (036/17). * NN med flere mot TV 2 (034B/17) * Christine Meling mot Budstikka (291/16).

SAMMENDRAG:

Verdens Gang (VG) publiserte en artikkel på nett **tirsdag 5. januar 2016** med tittelen: «**Barneombudet: Flere skal ha blitt mobbet på samme skole**» og undertittel: «- Åpenbart at det har sviktet [et] sted». Inngressen:

«Barneombudet ber Fylkesmannen vurdere å granske alle mobbesaker ved én av Bærum-skolene den 13 år gamle jenta var elev ved.»

Under mellomtittelen «**Ønsker omfattende granskning**» stod det:

«Barneombudet ber nå Fylkesmannen i Oslo og Akershus om å vurdere å utvide tilsynet til også å gjelde alle mobbesaker ved en konkret skole i Bærum.

Bakgrunnen er at Barneombudet har opplysninger om at flere barn skal ha blitt mobbet på denne skolen, samtidig som den nå døde jenta var elev der. – Vi ber opplyst om Fylkesmannen i Oslo og Akershus vil se sakene i sammenheng, og eventuelt utvide tilsynet til å omfatte samtlige mobbesaker ved den aktuelle skolen, skriver barneombud Anne Lindboe i brevet, som VG har fått tilgang til. Overfor VG ønsker ikke Lindboe å uttale seg om de andre mobbesakene, men sier at flere mobbesaker ved samme skole gjør det ekstra viktig med et tilsyn. Før hun meldte flytting til Valdres i begynnelsen av november, hadde jenta vært elev ved tre ulike skoler i Bærum. Etter det VG forstår gjelder Barneombudets anmodning skolen der jenta var elev fra 1. til og med 4. klasse. Lindboe krever også svar på hvorvidt fylkesmennenes egne roller vil bli omfattet av tilsynet, «eventuelt hvem som i så fall vil bli oppnevnt som settefylkesmann». Bærum kommune stiller seg positiv til et utvidet tilsyn. – Veldig. Det er derfor vi har tilsyn, og det er derfor vi har fylkesmenn, sier skolesjef Siv Herikstad.»

Samme artikkel ble publisert i papiravisen dagen etter, **onsdag 6. januar 2016**.

KLAGEN:

Klager er Norsk Presseforbunds (NPs) konstituerte generalsekretær, Nils Øy, som bruker sin initiativrett og klager inn ni medier, deriblant VG.

Klager mener mediene har brutt Vær Varsom-plakatens (VVPs) punkt 4.8 når det gjelder omtalen av mobbing de første dagene etter at dødsfallet ble kjent: «I alle de innklagde publikasjonene er det etter min oppfatning i større eller mindre grad unnlatt å «ta hensyn til hvilke konsekvenser medieomtalen kan få for barn(et). [...] De innklagde mediene har gjennomgående brakt kategoriske påstander om at mobbing er skjedd, uten særlig forbehold, og i flere tilfeller også slik at lyttere, seere og lesere må få det bestemte inntrykk at den påståtte mobbingen i mer eller mindre grad førte til det tragiske utfallet.»

Etter klagers mening var dekningen preget av at påstander raskt ble til fakta: «Med mange års erfaring i faget er jeg klar over at når en slik tragedie inntreffer under omstendigheter som i denne saken, der nye overraskende opplysninger kommer til i stort tempo, vil det ofte forekomme publiseringer som ikke er blitt tilstrekkelig undersøkt. Ofte bringer mediene videre hva konkurrentene melder uten nødvendige forbehold eller egne undersøkelser. I denne saken mener jeg å se at informasjon med tynt grunnlag i utgangspunktet, temmelig hurtig vokste fra den ene publikasjon til den andre, for å ende opp som nærmest kategoriske fakta.»

Klager erkjenner at det er lett å være etterpåklok, men mener likevel det er grunn til å stille spørsmål til om omtanken og hensynet til berørte barn, var tilstrekkelig fremme i bevisstheten i redaksjonene. Klager skriver: «Når påstått mobbing tas opp i mediene, for eksempel når omtalte barn i alderen seks til ti år og er fullt anonymisert, vil det som oftest være mulig for foreldre å verne barna selv overfor medieomtalen. Slik er det ikke når barna er i overgangen til ungdomstrinnet og mobbepåstandene knyttes til en dramatisk nyhet som i dagervis dominerer det nasjonale nyhetsbilde i alle medier, og som direkte identifiserer skolene. Enhver må kunne forstå hvilke belastninger dette kan få for de omtalte, uansett om påstandene er sanne eller ikke. I slike tilfeller er det bare mediene selv som har ansvar for å tenke på konsekvensene og dermed verne barna, slik VVP punkt 4.8 krever.»

Klager er klar over at spørsmålet skal vurderes for hvert enkelt medium og på grunnlag av omstendighetene på *publiseringstidspunktet*. På publiseringstidspunktet var dødsfallet til en 13-åring sakens kjerne, skriver klager og fortsetter: «Da inngår også kunnskapen om at påstandene om mobbing kunne bli knyttet direkte til det tragiske utfall i saken, slik det også ble gjort i noen av mediene. [...]. Nøkkelspørsmålet som mediene må stille seg i en slik situasjon, er om det er tilrådelig – på det aktuelle tidspunkt – å trekke fram mobbepåstander overhodet.»

Når det gjelder VGs publiseringer spesifikt, skriver klager: «Avisen publiserer bastante påstander om mobbing, selv om det knyttes til utspill som skal ha kommet fra Barneombudet. Skolens navn er ikke nevnt i denne artikkelen, men både skolenavn og bilder fra skolene var på dette tidspunktet godt kjent fra både aviser, nett, radio og fjernsyn.»

TILSVARSRUNDEN:

Verdens Gang (VG) mener den pågående debatten om pressedekningen er viktig, og VG har derfor forståelse for at generalsekretæren bruker initiativretten i nettopp denne saken. Likevel er VG overrasket over at VG står på listen over innklagede medier: «For det første mener vi at den aktuelle artikkelen skiller seg vesentlig fra flere av de andre sakene utvalget skal vurdere. For det andre mener vi at VG fra første stund konsekvent har ligget på en annen og mer varsom linje enn flere andre medier hva gjelder omtalen av mobbeanklagene.»

Om sakens første fase, skriver VG: «De første døgnene var det mest krevende å vurdere hvilke opplysninger fra hytten og tiden like før dødsfallet som burde publiseres.»

Videre: «Det meldte seg raskt andre vanskelige spørsmål. Hvilket grunnlag var det for siktelsen av mor? Var anklagene - slik forsvarer uttrykte det - absurde? Og, ikke minst, hadde offentlige myndigheter sviktet barnet?». Det siste spørsmålet måtte bli en sentral del av dekningen, skriver VG: «Politiadvokat Julie Dalsveen i Innlandet politidistrikt varslet under en pressekonferanse 4. januar 2016 at politiet ikke bare ville rette etterforskningen mot mor, men også undersøke om barnet "skulle hatt hjelp fra en eller annen statlig etat". Fylkeslegen i Oppland varslet at de ville opprette tilsynssak. Samme dag sendte ordføreren i Bærum ut en pressemelding der det kom frem at kommunen ønsket at en statlig tilsynsmyndighet skulle vurdere om de aktuelle skolene hadde opptrådt forsvarlig.»

På dette tidspunkt var det et åpent spørsmål om barnevernet, helsemyndighetene og Bærum kommune hadde forsømt sine plikter, men «Det var imidlertid et faktum at den siktede kvinnen hevdet at barnet hadde blitt mobbet, og at oppfølgingen fra skoleledelsen hadde vært mangelfull. Det var dokumentert at mor så sent som den 17. august 2015 sendte en skriftlig klage vedrørende mobbing til Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Dette momentet var ikke bare sentralt for en mor som ble anklaget for å ha forsømt sin datter til døde. Opplysningen var også avgjørende for å forstå hvorfor moren hadde tatt det skjebnesvangre valget om å flytte til familiehytten i Valdres.»

VG skriver at den var varsomme med hvilke anklager og opplysninger som ble publisert: «Et eksempel: Da TV2 sendte et arkivintervju med den siktede moren, valgte vi å ikke sitere uttalelsene hennes. Vi var også forsiktige med å navngi hvilke skoler avdøde hadde vært elev ved. Selv om vi var i kontakt med flere troverdige kilder som mente at jenten hadde blitt mobbet, unnlot vi å viderebringe påstandene. Vi valgte en nøktern linje der vi i stor grad refererte åpne og offentlige kilder.»

Når det gjelder mobbepåstandene, mener VG det var tilrådelig – på det aktuelle tidspunkt – å trekke frem mobbepåstander: «I denne saken ville det etter vår oppfatning vært problematisk, samt potensielle brudd på både VVP 4.1 (kravet til saklighet) og vår forståelse av tilsvarsretten, om vi fullstendig hadde latt være å bringe inn at mobbing var et sentralt tema i sakskomplekset. Ikke minst fordi det var et helt vesentlig poeng fra mors side at skolene i Bærum ikke hadde tatt varsel om mobbing på alvor. Selv om vi mente det var unødvendig å gjengi alle detaljer i siktedes forklaring, hadde hun et berettiget krav om å få gjengitt de overordnede momentene sin versjon. Og når det var et etablert faktum at mor hadde varslet tilsynsmyndigheter om mobbing, var det vår oppgave å undersøke riktigheten av påstandene.»

VG mener klager gjør VG urett når han mener VG har unnlatt «å ta hensyn til hvilke konsekvenser medieomtalen kan få for barn(et)» (Vær Varsom Plakaten 4.8).

VG skriver at redaksjonen var bevisst på at avisen ikke skulle formidle påstander om kausalitet mellom den angivelige mobbingen og dødsfallet: «Selv om det skulle vise seg at jenta var blitt mobbet, skulle vi ikke skrive noe som direkte eller indirekte plassere ansvaret for tragedien hos andre barn. Slik VG ser det, selv om det skulle vise seg at jenta var utsatt for mobbing, så ville det være galt å plassere ansvaret for sykdommen hennes hos andre barn. «Dette var et sentralt premiss i vår dekning. Her har VG tilsynelatende gjort andre vurderinger enn andre medier.»

Den påklagede artikkelen var, slik VG ser det, verken spekulativ eller tendensiøs. Den formidlet at ytterligere en offentlig instans formelt hadde engasjert seg. Barneombudet hadde i et brev til Fylkesmannen i Oslo og Akershus bedt om informasjon om saken. I tillegg ba ombudet konkret om at alle mobbesaker ved en skole i Bærum ble omfattet av tilsynet. Anne Lindboe opplyste på eget initiativ at hennes kontor satt med opplysninger om at flere barn skulle ha blitt mobbet ved skolen 13-åring var elev. Dette anser vi som en utvikling i saken som har offentlig interesse. [...] I den innklagede artikkel har vi helt bevisst, og med tanke på VVPs 4.8, anonymisert hvilke skoler det var snakk om. Vi begrenset oss til å skrive at det dreide seg om Bærum kommune. Gjennomtenkte og selvstendige vurderinger lå altså til grunn for at vi brakte inn påstandene om mobbing. Og som resultat av disse vurderingene, gjorde vi aldri den påståtte mobbingen til et hovedpoeng i våre oppslag.»

VG mener den ikke har publiserte «bastante påstander om mobbing». Avisen kjenner seg ikke igjen i den beskrivelsen, og lister her opp de fire publiserte formuleringene – og da med VGs forklaring bak:

1. «Barneombudet: Flere skal ha blitt mobbet på samme skole». «Barneombudet fortalte altså til VG at hun hadde fått informasjon om at flere skulle ha blitt mobbet. Ikke at de utvilsomt *hadde* blitt mobbet. Det var dette hun ba Fylkesmannen bringe klarhet i - om det hadde funnet sted mobbing eller ikke. Vår overskrift var en presis gjengivelse av innholdet i ombudets anmodning. I det omtalte brevet skrev Barneombudet blant annet: «Vi er kjent med at flere barn skal ha vært mobbet i samme tidsrom på en av de berørte skolene i Bærum, og at Fylkesmannen i Oslo og Akershus nylig har gjennomført hendelsesbasert tilsyn i forbindelse med tidligere mobbesaker».

2. «Barneombudet ber Fylkesmannen vurdere å granske alle mobbesaker ved en av Bærum-skolene den 13 år gamle jenta var elev ved». «Hvis en elev påstår seg mobbet ved en skole, ja da har skolen en mobbesak. Men det er ikke ensbetydende med at mobbing har funnet sted.

Det er nettopp det undersøkelsen av mobbesaken skal bringe på det rene – om det har foregått mobbing. Vi satt på, og viste til, dokumentasjon om at to saker som hadde skjedd i samme tidsrom som jenta var elev ved skolen, hadde blitt klaget inn for Fylkesmannen etter opplæringsloven §9a. Kapittel 9a handler om elevenes rett til et godt skolemiljø og blir ofte kalt «mobbeloven». Fylkesmannen hadde behandlet klagen og påpekt at opplæringsloven ble brutt på to punkt. Vi mente derfor at det var grunnlag for å omtale sakene som «mobbesaker», altså saker som omhandlet mobbing.

3. «Bakgrunnen er at Barneombudet har opplysninger om at flere barn skal ha blitt mobbet på denne skolen, samtidig som den nå døde jenta var elev der».
«Igjen – Barneombudet hadde fått informasjon om at flere barn skulle ha blitt mobbet, ikke at de var blitt mobbet, ved denne skolen – og ber altså om et tilsyn. Ingen plass i artikkelen slo vi fast at den døde jenta hadde blitt mobbet. Vi skrev at sakene Barneombudet viser til fant sted «samtidig som den nå døde jenta var elev der».

4. «Før hun meldte flytting til Valdres i begynnelsen av november, hadde jenta vært elev ved tre ulike skoler i Bærum. Etter det VG forstår gjelder Barneombudets anmodning skoler der jenta var elev fra 1. og til og med 4. klasse». «Dette var en faktaopplysning som var helt relevant for sammenhengen den stod i, og som vi mener det var vesentlig for offentligheten å vite om.»

VG «gjør selvstendige presseetiske vurderinger i ethvert sakskompleks, og bygger vår kontrakt med våre lesere på disse. I denne saken valgte vi en langt mer forsiktig og tilbakeholden linje enn hva andre medier gjorde. Men generalsekretæren kan ikke mene at våre bestrebelser på å opptre presseetisk korrekt, skal ses bort fra fordi andre valgte en annen linje? VG er et selvstendig medium, og vi ber Pressens Faglige Utvalg vurdere klagen i lys av det vi har publisert - ikke hva alle andre valgte å gjøre.»

Historien er full av saker hvor ulike medier har gjort ulike vurderinger av hva som publiseres: Saker hvor noen har identifisert, andre ikke, noen har gitt eksakte stedsangivelser, andre ikke osv. Men det vil føre helt galt av sted om de som måtte være «presseetiske verstinger», skulle dra alle andre med seg inn i brudd på bestemmelsene ut fra et resonnement om at er det først publisert, så er informasjonen kjent.»

Oppsummert mener VG at det var nødvendig, relevant og i tråd offentlighetens krav på informasjon, å formidle at anklager om mobbing var sentrale poenger både i etterforskningen og tilsynet av skolene i Bærum.

VG skriver: «I vår dekning var vi forsiktige med å omtale hva den påståtte mobbingen dreide seg om, herunder konkrete hendelser eller andre detaljer. Dette til tross for at vi hadde god innsikt i anklagene. Vi var svært nøye med å vise til at dette var mors påstander, og brukte helt bevisst runde og generelle formuleringer som «mobbesak», «påstander om mobbing» og at moren «ikke var fornøyd med tiltak». Årsaken var hensynet til barn som kunne komme til å følge seg uthengt.»

Dette hensynet lå også til grunn, skriver VG, da «vi valgte ikke å navngi skolene jenta hadde vært elev ved. Det var klart for oss på dette tidspunktet at moren hadde en oppfatning av at enkeltelever hadde mobbet datteren. Denne mobbingen satte hun igjen i sammenheng med spiseforstyrrelsene som ledet til datterens død. Vi ønsket ikke å bidra til å konkretisere så alvorlige beskyldninger ved å formidle opplysninger om hvilken skole barna gikk på». Tidlig i dekningen så vi at andre medier gjorde andre vurderinger rundt hvorvidt de tre

Bærum-skolene skulle identifiseres. Dette endret ikke vår vurdering, skriver VG.

Klager er enig med VG i at klagers generelle betraktninger og påstander om brudd er minst dekkende for VGs vedkommende, men skriver: «Når avisen likevel står på klagelisten er det fordi det fort ville fremstå som påfallende at en av landets aller største og fremste nyhetsaviser ikke skulle vurderes. Også VG har enkelte formuleringer i de påklagde artikler som er verdt å vurdere.»

Klager skriver at hans «inntrykk, etter nærmere gransking av alle tilsvare og innklagde artikler, at det står til troende at VG i omtalen av mobbing som bakgrunn for dødsfallet har gjort ganske annerledes vurderinger enn andre medier. Det fortjener avisen honnør for».

Når det gjelder anonymiseringen av skolene, så er imidlertid klager usikker på «om identifisering og anonymisering kan behandles så snevert, i en sak der det fra første stund i dominerende medier ble pekt på hvilke skoler de aktuelle barn var elever. Det er riktig at VG i artiklene ikke bruker skolenavn, derimot bidrar avisen med opplysningen om at jenta var elev i den aktuelle barneskolen «fra 1. til og med 4. klasse».

Jeg noterer for øvrig med interesse at VG hevder at VG aldri gjorde den påståtte mobbingen til hovedpoeng i sine oppslag.»

Verdens Gang (VG) mener klagers tilsvare «langt på vei underbygger han vår oppfatning av saken, nemlig at utvalget må konkludere med at VG ikke har brutt god presseskikk.» Det vises blant annet til hovedbegrunnelsen fra klager for at VG i det hele tatt er klaget inn, og at klager mener VG fortjener honnør.

Slik VG ser det, stiller klager et mer åpent spørsmål om VGs etiske begrunnelser for å anonymisere skolene blir uten verdi fordi andre store medier valgte å oppgi hvilke læresteder det var snakk om.

Til det, svarer VG: «Etter vårt syn er generalsekretærens spørrende argumentasjon problematisk. Vi har vansker med å forstå at han kan mene at om eksempelvis NRK eller TV2 har lagt seg på en kritikkverdig linje i dekningen av en sak av stor allmenn interesse, er dette bestemmende for hvordan man vurderer andre mediers presseetikk. For det er slik vi forstår ham i det gjenstående punkt han vil at utvalget skal diskutere om VGs dekning, nemlig at selv om vi gjorde presseetiske valg som holdt oss innenfor Vær Varsom-plakatens punkt 4.8, så kan ikke det stå seg fordi det i andre «dominerende medier ble pekt på hvilke skoler de aktuelle barn var elever», som han skriver. Konsekvensen vil da være at enhver omtale av saken i VG, som kunne assosieres til det som er omtalt i andre «dominerende medier», ville innebære et brudd på god presseskikk.»

VG gjentar avisens anmodning fra første tilsvare: «VG må vurderes ut fra hva VG faktisk har skrevet. Det er VGs redaktør som er ansvarlig for avisens redaksjonelle linje og de presseetiske valg som gjøres i redaksjonen. Vi gjør hele tiden vårt beste for å etterleve den gode guiding som ligger i Vær Varsom-plakaten. Og når vi, som i denne saken, har tatt kloke valg, ville det være meget underlig om vi skulle bli felt på fordi andre medier har valgt en annen linje enn vår».